

УДК 658.849

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-290-1-37

БОКОВЕЦЬ В. В., ДАВИДЮК Л. П.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

ЕЛЕКТРОННА ТОРГІВЛЯ І ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

У статті розкрито передумови розвитку електронної торгівлі, досліджено значення розвитку бізнесу за допомогою електронної торгівлі. Зазначено, що дослідження цієї теми є особливо актуальним, так як однією з найбільш значущих змін, яку зараз переживає світ бізнесу, є прогресивний розвиток та впровадження електронної торгівлі. З урахуванням стрімкого розвитку web- та інтернет-технологій, електронна торгівля нарощує обсяги у світовому масштабі і формується як окрема галузь економіки. Розвиток технологій, Інтернету та глобалізація цього процесу значно вплинули на міжнародну торгівлю. Проаналізовано найбільші регіони електронної торгівлі, компанії, які реалізують e-commerce; частка онлайн замовлень в Україні.

Ключові слова: технології, глобалізація, e-commerce, інтернет торгівля, онлайн.

BOKOVETS V., DAVYDYUK L.

Vinnytsia Institute of Trade and Economics of
Kiev National University of Trade and Economics

E-COMMERCE IN BUSINESS DEVELOPMENT

The globalization of the global market creates new opportunities to facilitate doing business online. Every day, more and more companies around the world are implementing e-commerce tools, which allows them to attract new customers and, consequently, increase profits. The sphere of trade relations, which is actively moving into the online world, is no exception. That is why the study of the current state of development of e-commerce is relevant.

The article reveals the prerequisites for the development of e-commerce, explores the importance of business development through e-commerce. It is noted that the study of this topic is especially relevant because, one of the most significant changes that the world of business is currently experiencing is the progressive development and implementation of e-commerce. Given the rapid development of web and Internet technologies, e-commerce is growing worldwide and is emerging as a separate sector of the economy. The development of technology, the Internet and the globalization of this process have significantly affected international trade. The largest regions of e-commerce, companies selling e-commerce are analyzed; share of online orders in Ukraine.

Keywords: technologies, globalization, e-commerce, e-commerce, online.

Постановка проблеми. Глобалізація світового ринку створює нові можливості для полегшення ведення бізнесу онлайн. Кожного дня все більше підприємств різних країн в усьому світі впроваджують у свою діяльність інструменти електронної комерції, що дозволяє їм залучати нових клієнтів та, відповідно, нарощувати прибуток. Не виключенням є і сфера торговельних відносин, яка активно переміщується в онлайн світ. Саме тому дослідження сучасного стану розвитку електронної торгівлі є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день питанню дослідження стану ринку електронної торгівлі присвячена велика кількість робіт, зокрема таких В.В. Ковтунець, В.В. Царьов, А.А. Кантарович, Д. Еймор, Е. Лоуренс, Б. Корбитт. Серед російських та українських учених це питання вивчали А.М. Гресь, В.В. Мазурик, І.А. Петропавлов та інші вчені

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість доробок в цій галузі, мало дослідженим є визначення перспектив розвитку електронної торгівлі.

Предметом дослідження є електронна торгівля, та її реалізація у бізнес діяльності.

Мега статті. Дослідження розвитку міжнародної електронної торгівлі як самостійної форми сучасних глобальних економічних відносин.

Матеріали і методи. Теоретичну і методичну основу дослідження складають методи економічної теорії – при написанні теоретичної частини, економіко-математичні – при аналізі ефективності та результатів впливу електронної торгівлі, діалектичний метод наукового пізнання та загальнонаукові методи пізнання: методи теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу.

Результати дослідження. Сьогодні електронна торгівля розвивається швидкими темпами. Проаналізувавши динаміку останніх років, можемо сказати, що найближчим часом вона буде найбільш універсальним інструментом просування товарів. Електронна торгівля не є новим явищем. Загалом електронна торгівля може бути визначена як процес купівлі-продажу товарів та послуг, в якому весь цикл комерційної транзакції або її частина відбувається електронним способом.

Ключові засади щодо функціонування та розвитку електронного бізнесу виникли у 80-х роках ХХ століття у США та надали значний поштовх формуванню концепції інформаційної економіки у глобальному середовищі, яка виявилася теоретичною основою створення локальних і корпоративних інформаційних мереж у поєднанні із залученням інформаційних технологій (ІТ) на підприємствах. Електронна торгівля, як і електронна комерція та електронний бізнес, сформувалися в США, що послугувало причиною використання

в міжнародних актах та угодах, таких, наприклад, як «UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce», англійського терміну «e-commerce». Загалом електронна торгівля може бути визначена як здійснення угод (тобто купівля й продаж товарів і послуг або переговори щодо купівлі й продажу) за допомогою електронних коштів або через електронні мережі. Протягом багатьох років компанії обмінювались діловою інформацією за допомогою різних мереж зв'язку, а також всі вони були частинами мережі. Інтернет дав можливість вбудувати електронну торгівлю в комплексну систему торговельної діяльності, яка відбувається у всесвітньому обсязі з постійно зростаючою кількістю співучасників.

До електронної торгівлі в широкому значенні (як до галузі цифрового господарства) належать:

- глобальний електронний маркетинг, зокрема просування традиційних товарів та послуг;
- електронна комерція у вузькому значенні, тобто торгівля «невловимими» товарами, які можуть передаватися в цифровій формі або оплата яких може відбуватися в цифровій формі (повідомлення в текстовій, графічній або звуковій формі);
- віддалені послуги (послуги, пов'язані з консультуванням, юридичною та бухгалтерською підтримкою тощо, які можуть надаватися на відстані);
- дистанційна робота (будова «розподілених офісів», в яких спільно діють люди, які перебувають у різних приміщеннях, містах і навіть державах).

Промисловість електронної торгівлі постійно зростає в усьому світі і очікується і подальше її зростання. Так, станом на 2017 р. частка електронної роздрібною торгівлі складала 10,2% від світового значення роздрібною торгівлі. За прогнозами, до кінця 2021 р. це значення буде становити 17,5%, що характеризує значне зростання порівняно з 7,4% станом на 2015 р. (рис. 1).

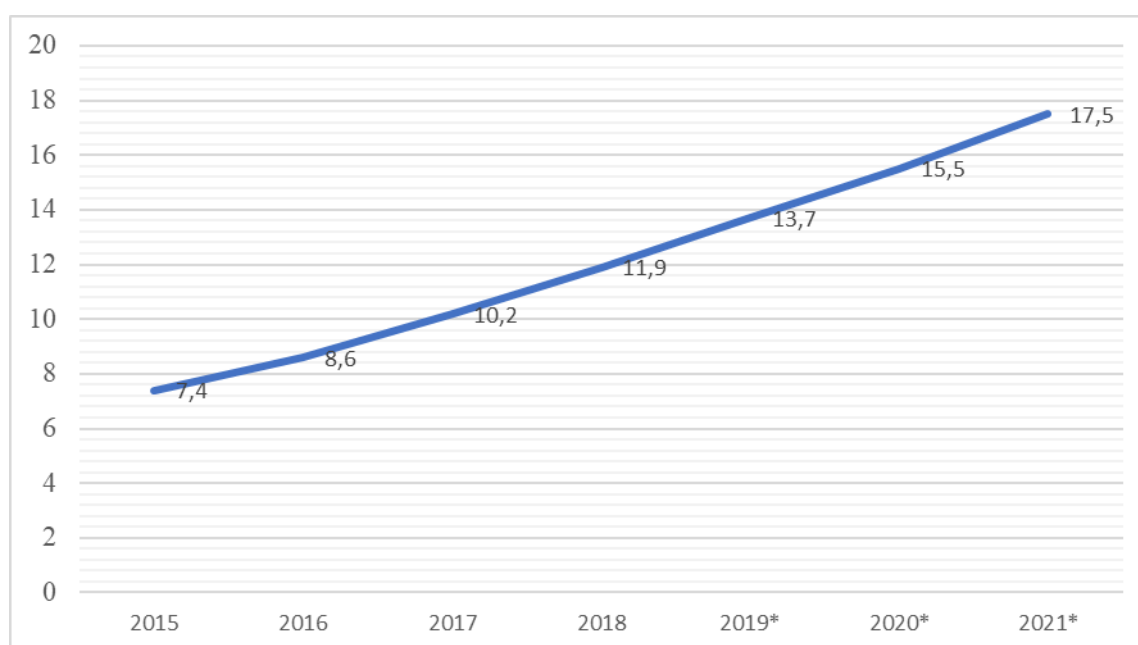

Рис. 1. Зростання електронної торгівлі у світі у відносному значенні, 2014–2021 рр. [0]

Наразі можна виокремити 10 найбільших країн та ринків електронної торгівлі у світі: Китай, США, Великобританія, Японія, Німеччина, Франція, Південна Корея, Канада, Росія та Бразилія (рис. 2). Сьогодні Китай є найбільшим у світі ринком електронної торгівлі на чолі з дочірніми компаніями Alibaba, а саме Taobao, Alibaba.com, Tmall та іншими. З 35% річного зростання, Китай також є одним з найбільш швидко зростаючих ринків електронної комерції. Тим часом Сполучені Штати є другою за величиною країною електронної торгівлі у світі, на чолі з гігантами електронної комерції Amazon і eBay. Amazon є однією з найдорожчих інтернет-майданчик роздрібною торгівлі, через який здійснюється продаж продукції безпосередньо клієнтам. Посідає перше місце у світі на ринку електронної комерції. Власний капітал компанії – 43 млрд доларів. Японія є провідним гравцем e-commerce у світі. Rakuten є провідною платформою електронної торгівлі Японії, яка за багато років поглинула вагомий кількість веб-сайтів електронної комерції по всьому світу. Південна Корея є країною, яка має швидкий Інтернет і займає 7 місце у світі за обсягами продажів в онлайн просторі. Найбільшими онлайн-платформами для торгівлі в країні є Gmarket і Coupang. Український ринок електронної комерції також має свої переваги. Країна має найбільшу кількість користувачів Інтернету в Європі, але її продаж в Інтернеті не займають лідерські позиції в загальному обсягу продажів. Rozetka, Lamoda, Makeup – найбільші роздрібні торговці електронною комерцією в Україні [6].

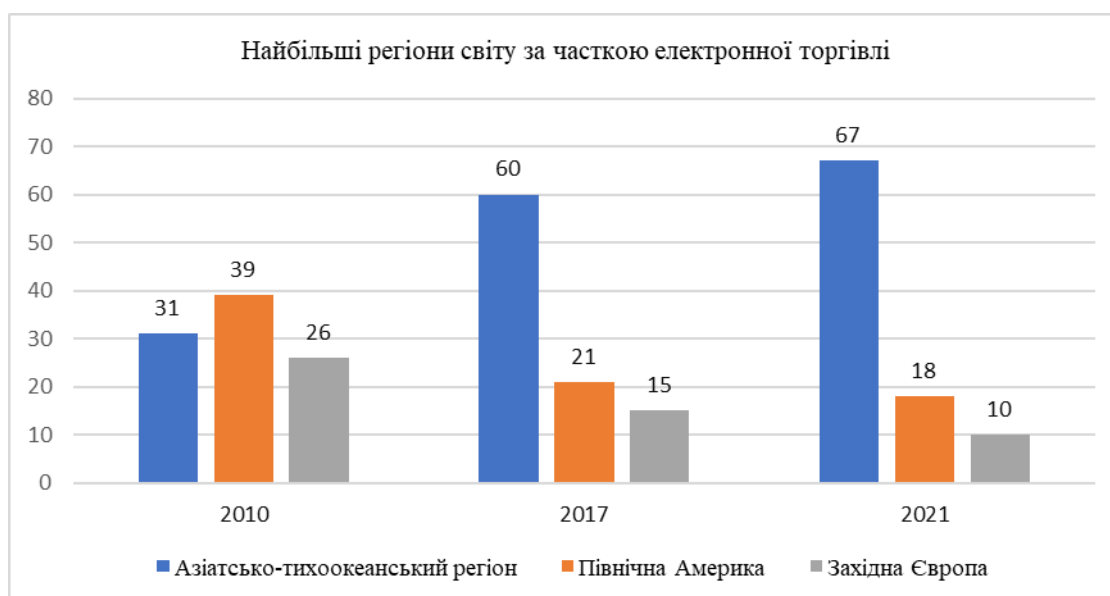

Рис. 2. Найбільші регіони світу за часткою електронної торгівлі, % [3]

Головною проблемою сучасної міжнародної економічної системи є посилення тенденції до індивідуалізації продажів, а саме: поява необхідності постачання конкретного товару або послуги споживачеві на певному рівні витрат. Електронна торгівля є важливим інструментом досягнення даної мети, адже організовує контакти з постачальниками та споживачами в гнучкій та спрощеній формі з використанням найбільш ефективних та швидких методів зв'язку. Підґрунтям розвитку електронної торгівлі є активізація використання населенням інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет у глобальному масштабі. Певні складові процесу електронної торгівлі проходять в інтерактивному режимі з використанням електронних телекомунікаційних коштів та не супроводжуються оформленням звичайних документів на паперових носіях. Причому звичайні паперові документи замінюються електронними. Таким чином, однією з головних відмінностей електронної торгівлі від звичайної є використання електронного документообігу. З огляду на необхідність досягнення взаємного розуміння та визнання електронних документів, потрібно сформулювати ряд принципів, необхідних та достатніх для надання юридичного статусу цим документам. Слід також урахувати, що правова регламентація електронної торгівлі немає нічого спільного зі способами обмежити розвиток і використання мережі Інтернет, яка в даному контексті використовується тільки як транспортне середовище.

Інновації є невід'ємною частиною електронної торгівлі. Імплементация соціальних медіа (Facebook, Instagram, Snapchat), системи онлайн-платежів (Apple Pay, PayPal, Stripe і Google Wallet), а також мобільних додатків (Uber, Nike, The New York Times, il Molino, Domino's, Ecolines, Нова Пошта) в електронну торгівлю оптимізують процес як для продавців, так і для покупців, подвоюючи обсяги купівлі-продажів. Використання таких новітніх інструментів, як чат-боти, голосовий помічник і технології віртуальної реальності (3D-сайту) формують нові форми комунікації між продавцем та покупцем, а також моделі бізнес-процесів як на світовому ринку, так і безпосередньо на ринку України.

Рис. 3. Частота онлайн-замовлень в Україні, % [5]

Підвищення якості логістики в Україні спровокує розвиток Інтернет-торгівлі: 39% респондентів ще не стали активними інтернет-користувачів. Інша третина – це активісти інтернет-торгівлі. Однак, повне заміщення оффлайн торгівлі в Україні неможливо за кількома причинами: дуже мало українців готові купувати продукти через Інтернет та багато користувачів при виборі техніки віддають перевагу ознайомленню з її функціоналом, що підтримується в руках, оцінюють зручність використання. Також це

стосується одягу та косметики. Хоча торгівля одягом через Інтернет розвивається дуже швидко, але багато користувачів все рівно роблять оффлайн замовлення. Крім того, є ряд товарів (наприклад ліки, зброя), які вимагають ліцензії при роботі з ними. Таким чином повного заміщення інтернетом традиційної торгівлі не відбудеться ближчим часом.

Особливістю електронної торгівлі є її масштабність: на міжнародному електронному ринку здійснюється значна кількість торговельних угод та різних торговельних процедур. Такі умови вимагають від підприємців підвищеного рівня контролю власної діяльності, що може бути реалізовано лише за рахунок впровадження інноваційних комп'ютерних технологій та автоматизованих інструментів аудиту. Обсяги електронної торгівлі стабільно збільшуються, так само, як збільшується й кількість користувачів мережі Інтернет та підприємств, що активізують використання провідних інформаційно-комунікаційних технологій у своїй діяльності. Необхідно зазначити, що темпи зростання електронної торгівлі є більш динамічними порівняно зі зростанням обсягів традиційної торгівлі.

Функціонування електронної комерції у сучасному бізнес-середовищі надає досить значну низку переваг як для виробника (продавця), так і безпосередньо для самого споживача. Переваги розвитку електронної торгівлі як на глобальному, так і на рівні країни очевидні. Економія за рахунок масштабу та мережеві ефекти є взаємопов'язаними особливостями електронної торгівлі. Так, урядові програми підтримки розвитку технічного забезпечення, підвищення рівня здоров'я та освіти населення стимулюють до активної торгової діяльності, а ефект масштабу створює глобальний торговельний майданчик, що значно збільшує рівень конкурентоспроможності компаній та розширює асортимент для покупців. Більше того, електронна торгівля стимулює до трансформації ряд видів діяльності: маркетинг, аудит, логістику, освіту. В даному напрямі набувають більшого значення такі різновиди зайнятості, як аутсорсинг та фріланс, які створюють додаткові робочі місця. Проте, окрім зазначених вище переваг електронна комерція несе у собі й певні загрози, пов'язані з тим, що дана галузь економічної діяльності сприяє, передусім, знищенню ланки торгових посередників, виникненню труднощів щодо захисту авторських прав та правової невизначеності[7].

Висновки. На основі проведеного дослідження в цілому можна зробити висновок щодо актуальності вивчення електронної торгівлі як нової форми економічних відносин суб'єктів бізнесу в умовах глобальної торговельної системи. У сучасному бізнес-середовищі сфера електронної комерції є однією з найбільш динамічних та прибуткових напрямів господарської діяльності. Електронна торгівля розвивається як на локальному рівні кожної держави, так і в межах світового співтовариства. Напрямок e-commerce стало трендовим і перспективно прибутковим в сучасному вимірі. Експерти зазначають, що ключовими тенденціями у сфері електронної комерції в найближчі роки мають стати суттєве збільшення мобільних продаж, безкоштовна доставка товарів, розвиток цифрового шопінгу, персоналізованих баз даних (покупцям допоможуть робити вибір більш простим і швидким). Електронна торгівля в господарських процесів пов'язана з можливістю досягнення глобальної присутності і здійснення господарської діяльності у світовому масштабі, глобального вибору товарів та послуг незалежно від географічного положення суб'єктів, оптимізації товарних потоків, зменшення витрат на обслуговування операції, що, у свою чергу, веде до зниження цін, появи нових товарів та послуг. Проблемою залишаються питання захисту персональних даних та урегулювання електронної торгівлі на законодавчому рівні. При розробці IT систем і додатків для забезпечення діяльності електронної торгівлі необхідно враховувати мандати на відповідність нормативним вимогам щодо управління даними, правила ідентифікації особистої інформації та протоколи захисту інформації.

Література

1. Khurana A. Advantages of E-commerce Over Traditional Retail. Basics. 2019. URL: <https://www.thebalancesmb.com/advantagesof-ecommerce-1141610>
2. Панасюк Т.С., Скрипник Н.Є. Особливості розвитку інтернет-торгівлі у світовому просторі. Економіка та управління підприємствами. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/17_2018/56.pdf
3. Global E-Commerce Marketplaces Report. Business Wire. 2018. URL: <https://www.businesswire.com/news/home/20180321006098/en/Global-E-CommerceMarketplaces-Report-2018-global-online>
4. Герпін Т. The TOP 10 e-commerce markets you should target in the world. E-Commerce Nation. 2018. URL: <https://www.ecommerce-nation.com/the-top-10-e-commerce-markets-you-should-target-in-the-world/>
5. Ритейл-2020: Як пандемія вплинула на розвиток торгівлі у світі та в Україні. URL: <https://investory.news/ritejl-2020-yak-pandemiya-vplinu-na-rozvitok-torgivli-u-sviti-ta-v-ukraini/>
6. СВІТОВИЙ E-COMMERCE І M-COMMERCE – СТАТИСТИКА І ФАКТИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ. URL: [2020//marketer.ua/ua/e-commerce-worldwide-statistics-facts](https://marketer.ua/ua/e-commerce-worldwide-statistics-facts)
7. Боковець В.В., Швед В.В. Стратегічне управління : навч. посіб. Вінниця : ВФЕУ. 2012. – 149 с.

References

1. Khurana A., (2019). Advantages of E-commerce Over Traditional Retail. Available at : <https://www.thebalancesmb.com/advantagesof-ecommerce-1141610> (available April 2021)